

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL R. S. B. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2019 m. lapkričio 26 d. Nr. 242-478
Vilnius

Lietuvos bankas gavo R. S. B. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo pareiškėja prašė išnagrinėti tarp jos ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Pareiškėja ir draudikas sudarė būsto draudimo sutartį, draudimo liudijimo Nr. (*duomenys neskelbtini*), (toliau – Draudimo sutartis), kuria buvo apdraustas gyvenamasis namas, esantis adresu: (*duomenys neskelbtini*), draudimo laikotarpis nuo 2017 m. lapkričio 6 d. iki 2018 m. lapkričio 5 d. Draudimo liudijime pažymėta, kad draudžiamas *nuolat gyvenamas pastatas*.

Draudimo liudijime nurodyta, kad draudimo objektas buvo apdraustas „minimaliu“ draudimo variantu, kurio vienas iš draudžiamųjų įvykių „ugnis“, suteikiantis draudimo apsaugą draudimo rizikos „gaisras“ pasireiškimo atveju. Draudžiamąjį įvykių sąlygos konkretizuotos Draudimo sutarčiai taikomose Būsto draudimo taisyklėse Nr. 067 (2016 m. gegužės 17 d. redakcija, galioja nuo 2016 m. birželio 1 d.) (toliau – Taisyklės).

2018 m. liepos 26 d. draudikas gavo pranešimą apie 2018 m. liepos 26 d. gaisrą, kurio metu buvo sugadintas apdraustas pastatas (toliau – Įvykis).

Draudikas pareiškėją 2018 m. spalio 19 d. raštu informavo, kad „žalos administravimo metu užfiksuota, kad namo aplinka apaugusi žolėmis, keliukai nepraminti per žolę nei iki vieno ūkinio pastato. Surinkta informacija, kad iki gaisro sodyba buvo pardavinėjama, bet niekas nepirko. Žalos administravimo metu nustatyta, kad name jau šešis metus niekas negyvena, o pati draudėja gyvena pas anūkę V. A. Marijampolėje. Žalos administravimo metu nustatyta, kad draudimo sutartį sudarė anūkė. Prieš draudžiant namą draudėjos atstovė nepateikė nuotraukų, kaip atrodė namas, nors to buvo prašyta.“ Draudikas pabrėžė, kad, pagal Taisyklių B skyriaus II dalies 1.8 papunktį, draudimo rizikos padidėjimu laikoma, jei nuolat ilgiau nei 3 mėnesius per metus gyvenamas būstas yra negyvenamas ir neprižiūrimas pilnamečio asmens. Draudikas, vadovaudamasis Taisyklių B skyriaus V dalies 1.1 papunkčiu, kuriame nustatyta draudiko teisė nemokėti draudimo išmokos arba ją sumažinti, jei draudėjas nepateikė informacijos apie draudimo rizikos pasikeitimą, atsisakė dėl Įvykio mokėti draudimo išmoką. Draudikas taip pat rėmėsi Taisyklių B skyriaus V dalies 2.2 papunkčiu, suteikiančiu draudikui teisę nemokėti draudimo išmokos, jei draudėjas ir (arba) su draudėju susiję asmenys arba naudos gavėjas bandė suklaidinti draudiką, klastodami faktus, pateikdami neteisingus duomenis ir ėmėsi veiksmų nepagrįstai gauti ar padidinti draudimo išmoką.

Pareiškėjos anūkė V. A., atstovaujanti pareiškėjai, (toliau – pareiškėjos atstovė) 2019 m. vasario 1 d. raštu draudikui pateiktoje pretenzijoje nurodė, kad prieš Draudimo sutarties sudarymą „draudiko atstovas pats fotografavosi ir apžiūrėjo namą. Visos aplinkybės, kurios nurodomos atsakyme, draudikui buvo žinomos draudimo sutarties sudarymo metu ir draudikas sudarė draudimo sutartį, priėmė įmokas.“ Pareiškėjos atstovės teigimu, draudimo objektą prižiūrėjo asmuo, kuris gyveno draudimo objekte, pareiškėjai išsikrausčius gyventi pas pareiškėjos atstovę. Pareiškėjos atstovė pabrėžė, kad „tuo draudikas įsitikino susipažinęs su AB Energijos skirstomieji tinklai pateiktais duomenimis, kuriuose nurodoma, kad už suvartotą elektros energiją buvo atsiskaitoma laiku.“ Remdamasi nurodytomis aplinkybėmis, pareiškėjos atstovė draudikui kėlė reikalavimą išmokėti draudimo išmoką.

Draudikas 2019 m. kovo 2 d. pateiktame atsakyme į pareiškėjos atstovės kreipimąsi

pabrėžė, kad 2018 m. liepos 27 d. sugadinto turto apžiūros metu pareiškėjos atstovė draudiko ekspertui nurodė, kad sudegęs pastatas buvo gyvenamas. 2018 m. rugpjūčio 6 d. pareiškėjos atstovė draudikui pateiktuose paaiškinimuose pateikė turto apžiūros metu nurodytai informacijai prieštaraujančius duomenis. Pareiškėjos atstovė 2018 m. rugpjūčio 6 d. paaiškinimuose nurodė, kad sudegęs namas buvo negyvenamas, jis buvo parduodamas. Marijampolės apskrities Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Vilkaviškio priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos (toliau – VPGP) draudikui adresuotame 2018 m. rugpjūčio 21 d. rašte taip pat nurodyta, kad gaisras kilo negyvenamame name. Draudikas pabrėžė, kad „prieš sudarant Draudimo sutartį ar Draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu draudikui nebuvo pateikta informacija, jog norimas apdrausti objektas yra ne nuolat gyvenamas namas ar tokiu tapo.“

Draudikas taip pat nurodė, kad kartu su pareiškėjos atstovės pretenzija dėl atsisakymo mokėti draudimo išmoką buvo pateiktas K. V. „Pareiškimas dėl gyvenamosios vietos draudiminio įvykio metu“ (toliau – Pareiškimas). Pareiškime nurodytos aplinkybės, kad K. V. gyveno apdraustame name, šį namą prižiūrėjo, taip pat prižiūrėjo pareiškėjos laikomus gyvulius. Draudikas pabrėžė, kad Pareiškime nurodytos aplinkybės prieštarauja pareiškėjos atstovės ir VPGP pateiktiems duomenims, kad draudimo objektas buvo negyvenamas. Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, draudikas teigė, kad Įvykiui pagrįstai buvo pritaikytos Taisyklių B dalies V skyriaus 1.1 papunkčio ir Taisyklių B dalies V skyriaus 2.2 papunkčio nuostatos, suteikiančios draudikui teisę nemokėti draudimo išmokos dėl nepateiktos informacijos apie pasikeitusią draudimo riziką ir klaidinančios bei melagingos informacijos teikimo. Draudikas taip pat rėmėsi Taisyklių A IV dalies 4.2 papunkčio sąlyga, kurioje nustatyta, kad draudimo išmoka nemokama, jeigu apdraustas turtas buvo sunaikintas, sugadintas ar prarastas dėl draudėjo ar jo šeimos narių veiksmų, „nukreiptų neteisėtai ir nepagrįstai gauti ar padidinti draudimo išmoką“.

Pareiškėja, nesutikdama su draudiko atsakymu į jos atstovės pretenziją, prašyme nagrinėti vartojimo ginčą iš esmės pakartojo minėtoje pretenzijoje nurodytas aplinkybes ir prašė rekomenduoti draudikui apskaičiuoti ir pareiškėjai išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią Įvykio metu apdraustam pastatui padarytą žalą.

Atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi draudikas rėmėsi 2019 m. kovo 2 d. pateiktame atsakyme į pareiškėjos atstovės pretenziją nurodytais duomenimis. Draudikas taip pat tvirtino, kad prieš sudarant Draudimo sutartį draudiko darbuotoja, pareiškėja ir jos atstovė net tris kartus vyko apžiūrėti draudžiamo pastato. Pastatas buvo apžiūrėtas tik iš išorės, nes namas, pareiškėjos teigimu, buvo nuomojamas, o nuomininko nebuvo namuose (patekti į pastato vidų nepavyko). Draudikas pabrėžė, kad, atsižvelgiant į tai, jog draudžiamajame pastate gyveno nuomininkas, pastatas buvo apdraustas pagal „nuolat gyvenamo pastato“ draudimo sąlygas. Draudikas nurodė, kad vėliau pasikeitė aplinkybės, kurios buvo reikšmingos, vertinant draudimo riziką prieš sudarant Draudimo sutartį. Atsižvelgdamas į tai, draudikas teigė turėjęs pagrindą dėl neatskleistos informacijos apie pasikeitusią draudimo riziką, taip pat prieš sudarant Draudimo sutartį pateiktos klaidingos informacijos pareiškėjai nemokėti draudimo išmokos. Draudikas teigia nesirėmęs Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.993 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta proporcingosios draudimo išmokos mokėjimo taisykle, nes draudėja ir jos atstovė teikė melagingą informaciją apie apdrausto objekto statusą (nurodė, kad namas buvo gyvenamas). Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, draudikas teigė pagrįstai dėl Įvykio atsisakęs mokėti draudimo išmoką.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl draudiko sprendimo atsisakyti pareiškėjai mokėti draudimo išmoką pagrįstumo.

1. Dėl Draudimo sutarties sudarymo aplinkybių

Vertinant Draudimo sutarties sudarymo aplinkybes, nustatyta, kad draudikas pareiškėjai adresuotame 2018 m. spalio 19 d. rašte nurodė, kad Draudimo sutartis buvo sudaryta, vadovaujantis pareiškėjos atstovės draudikui suteikta žodine informacija. Draudikas pabrėžė, kad Draudimo sutartis buvo sudaryta draudiko atstovui „priimant pareiškėjos

atstovės informaciją ir pagal ją sudarant Draudimo sutartį". Be to, draudikas nurodė, kad prieš Draudimo sutarties sudarymą draudiko darbuotojas prašė, kad pareiškėjos atstovė pateiktų draudžiamo objekto nuotraukas, tačiau pareiškėjos atstovė nuotraukų, pagal kurias būtų galimybė nustatyti, kaip iki Draudimo sutarties sudarymo atrodė draudžiamas namas, draudikui nepateikė.

Draudikas atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi Lietuvos bankui pateikė 2018 m. spalio 19 d. pareiškėjai adresuotame rašte nurodytoms aplinkybėms prieštaraujančius duomenis. Draudikas teigė, kad prieš sudarant Draudimo sutartį draudimo objektas draudiko atstovės buvo apžiūrėtas tris kartus. Draudiko teigimu, prieš sudarant Draudimo sutartį buvo surinkta informacija, kad draudžiamame pastate gyvena nuomininkas. Atsižvelgiant į tai, pastatas buvo apdraustas pagal „nuolat gyvenamo namo“ draudimo sąlygas.

Vertinant draudiko pateiktus duomenis, pažymėtina, kad „nuolat gyvenamo būsto“ samprata paaiškinta Taisyklėse. Taisyklių A dalies II skyriaus 2 punkte nustatyta, kad „nuolat gyvenamas būstas – tai pastatai ar jų dalys (gyvenamasis namas (jo dalis) / kotedžas, sodo namas ar butas), kuriame nuolat (ne mažiau nei 9 mėnesius per metus) gyvenate su savo šeimos nariais“. Taisyklių A dalies I skyriaus 1 b papunktyje paaiškinta, kad kreipiniu „Jūs“ Taisyklėse bus kreipiamasi į draudėją. Todėl, remiantis minėtų Taisyklių nuostatų sisteminiu aiškinimu, darytina išvada, kad nuolat gyvenamo būstu laikomas pastatas, kuriame ne mažiau kaip 9 mėnesius per metus gyvena **draudėjas** su savo šeimos nariais. Draudimo liudijime nurodyta, kad draudėja yra pareiškėja. Remiantis Draudimo sutarties sąlygomis, draudimo objektas galėjo būti apdraustas pagal „nuolat gyvenamo būsto“ sąlygas tik tuo atveju, jei Taisyklių A dalies II skyriaus 2 punkte nurodytu laikotarpiu draudimo objekte būtų gyvenusi pareiškėja su savo šeimos nariais.

CK 6.990 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad draudimo sutartis sudaroma draudikui akceptuojant draudėjo pasiūlymą (prašymą), pateiktą draudikui, arba draudėjui akceptuojant draudiko pasiūlymą sudaryti sutartį. Informacijos apie draudimo riziką (į kurią taip pat patenka informacija apie draudžiamą pastatą ir jo statusą) rinkimas yra priskirtinas draudiko kompetencijai pagal aptariamą CK 6.990 straipsnį, taip pat pagal CK 6.994 straipsnį, kuriame reglamentuojama draudiko teisė įvertinti draudimo riziką.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinta, kad informavimo pareiga pagal įstatymą nustatyta abiem sutarties šalims – ir draudikui, ir draudėjui. Draudimo sutartis yra fiduciarinė, t. y. grindžiama jos šalių didžiausio tarpusavio pasitikėjimo principu, todėl draudimo sutarties šalys privalo atskleisti viena kitai visą informaciją, kuri gali būti reikšminga šiai sutarčiai sudaryti bei jos sąlygoms nustatyti ir vykdyti. Draudikas, sudarydamas draudimo sutartį, ne tik turi įvertinti draudėjo pateiktą informaciją, bet ir pats reikalauti pateikti ar rinkti, jo nuomone, trūkstamą informaciją apie draudėją tokios apimties ir tokiu būdu, kad draudiko suklydimo dėl draudžiamąjį įvykio tikimybė būtų kuo mažesnė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 22 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-284-701/2017; 2013 m. sausio 16 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-116/2013; 2011 m. sausio 31 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-16/2011; 2011 m. lapkričio 8 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-427/2011; 2003 m. lapkričio 5 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-1029/2003).

Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad prieš sudarant Draudimo sutartį draudikui buvo suteikta informacija, kad draudimo objekte gyvena nuomininkas. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad pareiškėja draudikui atskleidė informaciją pati negyvenanti draudžiamame pastate. Minėtas aplinkybes pagrindžia draudimo liudijimas, jame nurodyta, kad draudėjos gyvenamasis adresas yra ne draudžiamo objekto adresas (draudimo liudijime nurodyta, kad draudėja gyvena adresu: (*duomenys neskelbtini*). Kadangi Taisyklėse nustatyta, kad pagal „nuolat gyvenamo būsto“ sąlygas gali būti draudžiamas tik toks pastatas, kuriame gyvena draudėjas su savo šeimos nariais, o prieš sudarant Draudimo sutartį draudikui buvo suteikta informacija, kad draudėja draudžiamame objekte negyvena, draudikas privalėjo įvertinti minėtą informaciją ir Draudimo sutartyje nustatyti draudėjos lūkesčius atitinkančias sąlygas.

Svarbu pažymėti, kad draudikas, būdamas draudimo srities profesionalas, žinodamas, kokia informacija pageidaujama draudimo sutarčiai sudaryti būtų reikšminga, privalo draudėjui pateikti aiškią informaciją, sudarančią sąlygas pasirinkti tinkamiausią draudimo variantą ir nustatyti draudimo apsaugos apimtį, atitinkančią draudimo riziką. Tik visiems draudimo sutarties sudarymu suinteresuotiems asmenims glaudžiai bendradarbiaujant, atskleidžiant sutartimi siekiamus tikslus ir kitą reikšmingą informaciją, galima pasiekti, kad

būtų išvengta teisėtų lūkesčių neatitinkančios sutarties sudarymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. sausio 31 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-16/2011).

Nors draudikui buvo suteikta informacija, kad pareiškėja draudžiamame pastate negyvena ir kad draudimo objekte gyvena nuomininkas, tačiau draudikas minėtų aplinkybių draudimo liudijime nenurodė ir šių aplinkybių nelaikė duomenimis, lemiančiais draudimo riziką. Draudikas pagal pareiškėjos suteiktą ikisutartinę informaciją draudimo liudijime nustatė individualią Draudimo sutarties sąlygą, kad būstas draudėjos (t. y. pareiškėjos) yra „nuolat gyvenamas“. Darytina išvada, kad pareiškėja, pateikusi tokią informaciją apie draudžiamą turta, kokios prašė draudikas, ir draudikui individualioje Draudimo sutartyje nenustačius jokių su draudžiamu turto būklės vertinimu susijusių išlygų, turėjo pagrindo tikėtis, kad ir draudimo apsauga jos turtui bus be išlygų, t. y. tokia, kokia nustatyta individualiose sąlygose.

2. Dėl draudiko sprendimo įvykiui taikyti Taisyklių B dalies V skyriaus 1.1 papunkčio sąlygas pagrįstumo

Kaip minėta, draudikas, atsisakydamas išmokėti draudimo išmoką, rėmėsi Taisyklių B dalies V skyriaus 1.1 papunkčio nuostata, suteikiančia draudikui teisę nemokėti draudimo išmokos arba ją sumažinti, jei draudėjas draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu draudikui nepraneša apie draudimo rizikos padidėjimą, turintį įtakos nuostolių atsiradimui ar padidėjimui. Taisyklių B dalies II skyriaus 1 punkte nustatyta, kad draudimo rizikos padidėjimas – tai Taisyklėse, *draudimo liudijime* ar kituose dokumentuose nurodytų draudimo rizikos vertinimui reikšmingų aplinkybių pasikeitimas. Taisyklių B dalies II skyriaus 1.8 papunktyje nustatyta, kad draudimo rizikos padidėjimu laikoma tai, jei nuolat ilgiau nei 3 mėnesius per metus gyvenamasis būstas yra negyvenamas ir neprižiūrimas nepilnamečio asmens.

2.1. Dėl pastato pripažinimo ne nuolat gyvenamu

Vertinant, ar draudikas pagrįstai nurodė, kad apdraustas pastatas įvykio metu buvo negyvenamas, pažymėtina, kad draudikas šias aplinkybes grindė draudiko eksperto atliktos sugadinto turto apžiūros duomenimis. Draudikas nurodė, kad turto apžiūros duomenys patvirtino, jog namo aplinka yra apaugusi žolėmis, „nepraminti keliai iki nei vieno ūkinio pastato“. Taip pat draudikas pabrėžė, jog aplinkybes, kad iki įvykio apdraustas pastatas nebuvo gyvenamas, patvirtino draudikui VPGP pateikti duomenys ir pareiškėjos atstovės 2018 m. rugpjūčio 6 d. rašte nurodyta informacija.

Pareiškėja prašyme nagrinėti vartojimo ginčą teigė, kad „pastatas niekuomet nebuvo paliktas likimo valiai ir net savininkei dėl sveikatos būklės persikėlus gyventi pas anūkę, pastatą prižiūrėjo ir jame nuolat gyveno prižiūrintis asmuo, tuo draudikas įsitikino ne tik betarpiškai, bet ir susipažinęs su AB Energijos skirstomieji tinklai pateiktais duomenimis, kuriuose nurodoma, kad už suvartotą elektros energiją buvo atsiskaitoma laiku.“

Draudikas, siekdamas paneigti pareiškėjos nurodytas aplinkybes, kad objekte buvo tiekiama ir vartojama elektros energija, ir pagrįsti, kad draudimo objektas nebuvo gyvenamas, Lietuvos bankui pateiktuose paaiškinimuose nurodė, kad „pareiškėja nėra sudariusi sutarties dėl elektros tiekimo“. Draudikas pabrėžė, kad yra pateikęs „oficialų paklausimą“, tačiau atsakymas nėra gautas.

Akivaizdu, kad ginčo šalių paaiškinimai skiriasi, nes, pareiškėjos teigimu, draudikas buvo gavęs AB „Energijos skirstymo operatorius“ duomenis apie draudimo objekte suvartojamą elektros energiją ir kaip už ją buvo atsiskaitoma. Draudikas, priešingai, nei nurodė pareiškėja, teigė, kad elektros energija, draudiko duomenimis, apdraustame pastate visiškai nebuvo tiekiama, nes elektros energijos tiekimo sutartis su pareiškėja nebuvo sudaryta.

Vertinant ginčų šalių pateiktus prieštarigus duomenis, vieninteliu įrodymu, kuriuo galima remtis, laikytinas AB „Energijos skirstymo operatorius“ atsakymas į draudiko 2018 m. rugpjūčio 29 d. raštu pateiktą paklausimą, kuriuo minėtos įmonės buvo teirautasi, ar buvo teiktos elektros energijos tiekimo paslaugos draudimo objekto adresu. AB „Energijos skirstymo operatorius“ atsakyme nurodyta: „AB „Energijos skirstymo operatorius“ eksploatuojamuose elektros skirstomojo tinklo įrenginiuose, kuriais elektros energija persiunčiama objektui, 2018-07-23 gedimų, atsijungimų, įtampos svyravimų ar kitokių elektros energijos persiuntimo sutrikimų neužfiksuota.“

Atsižvelgiant į AB „Energijos skirstymo operatorius“ atsakymą, pažymėtina, kad

minėtos įmonės rašte nebuvo pateikta konkrečių duomenų, ar apdraustame name iki įvykio ir įvykio metu buvo teikiamos elektros energijos tiekimo paslaugos. Tačiau minėtame AB „Energijos skirstymo operatorius“ rašte taip pat nebuvo pažymėta, kad sutartis dėl elektros energijos tiekimo draudimo objekte nebuvo sudaryta. Priešingai, AB „Energijos skirstymo operatorius“ draudikui teikė duomenis apie šios įmonės *eksploatuojamą* elektros skirstomojo tinklo įrenginių, kuriais elektros energija persiunčiama draudimo objektui, veikimą ir jų būklę įvykio metu.

Lietuvos bankui nebuvo pateikta faktinių duomenų, kurių pagrindu būtų galima teigti, kad, be Lietuvos bankui pateikto AB „Energijos skirstymo operatorius“ atsakymo į draudiko 2018 m. rugpjūčio 29 d. paklausimą, draudikas papildomai būtų gavęs šios įmonės informaciją apie apdraustame pastate suvartojamą elektros energiją. Pareiškėjos teiginiai, kad draudikui buvo pateikti duomenys, kad „už suvartotą elektros energiją buvo atsiskaitoma laiku“, taip pat nėra pagrįsti jokiais įrodymais, nes pareiškėja Lietuvos bankui nepateikė faktinių duomenų apie suvartotą elektros energiją laikotarpiu nuo tada, kai buvo sudaryta Draudimo sutartis, iki įvykio. Darytina išvada, kad pareiškėjos teiginiai, kad draudikas buvo gavęs dokumentus, pagrindžiančius faktą, kad draudimo objekte buvo vartojama elektros energija, nėra įrodytos. Nors AB „Energijos skirstymo operatorius“ rašte draudikui pateikti duomenys negali vienareikšmiškai patvirtinti draudiko nurodytų aplinkybių, kad elektros energijos tiekimo paslaugos draudimo objekte nebuvo teikiamos (nebuvo sudaryta šių paslaugų teikimo sutartis), tačiau nurodytos įmonės pateikti duomenys taip pat negali patvirtinti, kad įvykio metu pastatas buvo gyvenamas, nes AB „Energijos skirstymo operatorius“ nepateikė informacijos, pagrindžiančius pareiškėjos teiginius, kad „už suvartotą elektros energiją buvo atsiskaitoma laiku“.

Kadangi Lietuvos bankui pateikti faktiniai duomenys negali patvirtinti, kad iki įvykio pastate buvo vartojama elektros energija, K. V. Pareiškime nurodyti teiginiai, kad jis gyveno apdraustame pastate ir jį prižiūrėjo, negali būti pripažintini įrodytais. Be to, Pareiškime nurodytus duomenis paneigia pareiškėjos atstovės 2018 m. rugpjūčio 6 d. rašte nurodytos aplinkybės, kad „sudegusiam name niekas negyveno ir netvarkė ūkio. Per paskutinius metus name remonto nedarėm, nes *niekas negyveno*, namą pardavinėjom, nes niekas *nebegyveno*.“ Pareiškėjos atstovės 2018 m. rugpjūčio 6 d. rašte nurodytas aplinkybes sustiprina ir UAB „Nepriklausomas gaisrų tyrimas“ Gaisro tyrimo išvados Nr. (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Išvada) duomenys: „savininkės paaiškino, kad gaisro kilimo metu name niekas negyveno, įjungtų elektros prietaisų jame nebuvo.“ Be to, 2018 m. rugpjūčio 6 d. pareiškėjos atstovės paaiškinimuose nurodytas aplinkybes, kad apdraustas pastatas buvo negyvenamas, taip pat patvirtina ir VPGP draudikui adresuotame 2018 m. rugpjūčio 21 d. rašte nurodyti duomenys, kad gaisras kilo *negyvenamajame name*. Draudikas Lietuvos bankui pateikė VPGP 2018 m. rugpjūčio 21 d. raštą rengusio darbuotojo paaiškinimus, kad duomenys, jog apdraustas pastatas buvo negyvenamas, buvo gauti apklausus kaimynę.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 197 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad dokumentai, išduoti valstybės ir savivaldybės institucijų, laikomi oficialiais rašytiniais įrodymais ir turi didesnę įrodomąją galią. Aplinkybės, nurodytos oficialiuose rašytiniuose įrodymuose, laikomos visiškai įrodytomis, iki jos bus paneigtos kitais byloje esančiais įrodymais.

Kadangi K. V. Pareiškime ir pareiškėjos prašyme nagrinėti vartojimo ginčą nurodytus teiginius, kad pastatas iki įvykio buvo gyvenamas ir prižiūrimas, paneigia Pareiškėjos atstovės 2018 m. rugpjūčio 6 d. rašte ir Išvadoje nurodyti duomenys, darytina išvada, kad K. V. ir pareiškėjos teiginiai negali paneigti oficialiame rašytiniame įrodyme (VPGP 2018 m. rugpjūčio 21 d. rašte) nurodytų aplinkybių apie apdrausto pastato statusą. Todėl, vadovaujantis Lietuvos bankui pateiktų įrodymų visuma, darytina išvada, kad VPGP 2018 m. rugpjūčio 21 d. rašte nurodytos aplinkybės, jog įvykio metu pastatas nebuvo gyvenamas, laikytinos įrodytomis. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad draudikas turėjo pagrindą konstatuoti, kad apdraustas pastatas iki įvykio nebuvo gyvenamas ir (arba) prižiūrimas pilnamečio asmens.

2.2. Dėl teisinių pasekmių, kad pareiškėja nepranešė apie tai, kad pastatas nebuvo nuolat gyvenamas

Draudikas, siekdama pagrįsti, kad turi pagrindą nemokėti draudimo išmokos, paaiškėjus, kad pastatas nebuvo nuolat gyvenamas, atsakyme į pareiškėjos atstovės pretenziją ir atsiliepime į prašymą nagrinėti vartojimo ginčą teigė, kad pareiškėja: 1) pažeidė

ikisutartinę pareigą pateikti tikslią informaciją apie draudžiamą pastatą; 2) nevykdė Taisyklėse nustatytos pareigos Draudimo sutarties galiojimo metu informuoti draudiką apie padidėjusią draudimo riziką.

Vertinant draudiko teiginius, pažymėtina, kad Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad draudimo liudijimo duomenys, jog draudžiamas pastatas yra nuolat gyvenamas, buvo įtvirtinti dėl paties draudiko suklydimo. Todėl draudikas nepagrįstai teigia, kad prieš sudarant Draudimo sutartį pareiškėja draudikui pateikė klaidingus duomenis, kurių pagrindu draudikas negalėjo įvertinti Draudimo sutartimi prisiimamos rizikos. Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad draudikas sprendimą atsisakyti mokėti draudimo išmoką, nes pareiškėja nepateikė draudimo rizikai įvertinti reikšmingos informacijos, priėmė vadovaudamasis duomenimis, kad Draudimo sutartis buvo sudaryta pagal pareiškėjos atstovės žodinę informaciją ir kad, pareiškėjos atstovei nepateikus draudžiamo pastato nuotraukų, draudikas buvo suklaidintas dėl Draudimo sutartimi prisiimamos draudimo rizikos apimtys. Paaiškėjus aplinkybėms, kad prieš sudarant Draudimo sutartį buvo pasinaudota CK 6.994 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teise apžiūrėti draudimo objektą ir draudimo vietoje buvo vertinta draudimo rizika, draudikas savo sprendimo nepakeitė ir rėmėsi pareiškėjai pateiktame 2018 m. spalio 19 d. atsisakyme mokėti draudimo išmoką nurodytais klaidingais duomenimis. Darytina išvada, kad draudikas neturi pagrindo remtis tuo, kad pareiškėja neatskleidė ikisutartinės informacijos, kaip pagrindu nemokėti draudimo išmokos.

Atsižvelgiant į draudiko teiginius, kad ir Draudimo sutarties galiojimo metu pareiškėja draudikui nepateikė duomenų apie pasikeitusį draudimo objekto statusą ir pasikeitusias aplinkybes, kurios buvo vertinamos prieš sudarant Draudimo sutartį, pažymėtina, kad, kaip minėta, Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad pareiškėja draudikui prieš sudarant Draudimo sutartį pateikė visą informaciją, kurios buvo prašoma. Draudikas atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi nurodė, kad prieš sudarant Draudimo sutartį draudimo vietos apžiūra buvo atlikta *net tris kartus*. Draudimo vietos ir draudžiamo objekto apžiūroje dalyvavo ir pareiškėja su savo atstove. Taigi, draudikas prieš sudarant Draudimo sutartį turėjo visas galimybes surinkti draudimo rizikai vertinti reikšmingą informaciją. Draudikui, kaip profesine veikla užsiimančiam subjektui, yra keliami didesni atidumo, rūpestingumo, sudarant draudimo sutartis, reikalavimai ir, kaip stipresnei draudimo sutarties šaliai, taikoma griežtesnė sutartinė atsakomybė. Kadangi draudikas nepatikrino jam prieinamos draudimo rizikai vertinti reikšmingos informacijos apie tai, ar draudžiamame pastate gyvena pareiškėja, jis negali remtis tuo, kad pareiškėja neatskleidė duomenų apie pastato būklę.

Kadangi pareiškėja prieš sudarant Draudimo sutartį draudiką informavo, kad patii draudžiamame pastate negyvena, o draudikas prisiėmė draudimo riziką pareiškėjos suteiktų duomenų pagrindu, pareiškėja neturėjo pagrindo tikėtis, kad tebegaliojant Draudimo sutarčiai privalo informuoti draudiką apie tas pačias draudimo rizikai vertinti reikšmingas aplinkybes, apie kurias jau buvo informavusi pirmiau. Kadangi pareiškėja sudarant Draudimo sutartį draudžiamame pastate negyveno, bet draudikas sutiko apdrausti pastatą, pareiškėja turėjo lūkestį, kad tokia draudimo rizika draudikui yra priimtina, todėl nemanė turinti papildomai informuoti draudiką apie tai, kad apraustame name negyveno, ir sumokėti papildomą draudimo įmoką (CK 6.1010 straipsnio 2 dalis).

Vertinant, ar pareiškėja turėjo pagrindą Draudimo sutarties galiojimo metu draudiką informuoti apie tai, kad pastatas yra tuščias ir kad jame negyvena Draudimo sutarties sudarymo metu gyvenęs nuomininkas, pažymėtina, kad duomenys apie draudėjo pareigą informuoti draudiką apie tai, kad apdraustas pastatas yra negyvenamas, yra nurodyti Taisyklėse. Nors pareiškėja prašyme nagrinėti vartojimo ginčą neginčijo Taisyklių įteikimo fakto, tačiau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas draudimo sąlygų klausimu formuojamoje teismų praktikoje yra konstatavęs, kad pareiga įrodyti, jog informavimo pareiga buvo įvykdyta, tenka draudikui. Draudikas turi įrodyti, kad konkreti draudimo taisyklių sąlyga buvo ne tik gramatiškai aiški, bet ir kad vartotojas turėjo galimybę priimti sprendimą dėl draudimo sutarties sudarymo suprasdamas jam potencialiai reikšmingus draudimo sutartyje įtvirtintos garantijos apribojimo ekonominius padarinius. Svarbu išsiaiškinti, ar draudėjas turėjo galimybę pasirinkti draudimo apsaugos apimtį. Tokiai galimybei esant, vartotojui turėjo būti išsiaiškintas ryšys tarp suteikiamos apsaugos apimtys ir mokamos įmokos dydžio (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-424-701/2016).

Kaip minėta, draudimo liudijime nebuvo nurodyta jokių duomenų, kad prieš sudarant Draudimo sutartį draudimo objekte gyveno nuomininkas. Atsižvelgiant į tai, nėra pagrindo teigti, kad draudikas prieš sudarant Draudimo sutartį pareiškėjai išaiškino, kad pastatas,

kaip „nuolat gyvenamas būstas“, yra draudžiamas išimties tvarka, nors pareiškėja pastate negyveno. Minėtų aplinkybių nenurodė ir draudikas nei pareiškėjai pateiktame atsakyme į pareiškėjos atstovės pretenziją, nei Lietuvos bankui pateiktame atsiliepime į prašymą nagrinėti vartojimo ginčą. Atsižvelgiant į tai, nėra pagrindo teigti, kad draudikas prieš prieš sudarant Draudimo sutartį vertino aplinkybes, kad draudžiamame pastate gyvena nuomininkas (pvz., rinko duomenis apie nuomos sutarties sudarymą, nuomos sutarties galiojimo trukmę ir kt.). Nustatytų aplinkybių pagrindu taip pat negalima teigti, kad draudikas pareiškėjai prieš Draudimo sutarties sudarymą suteikė informaciją, kad, jei pastatas bus visiškai negyvenamas (pvz., bus nutraukta nuomos sutartis su nuomininku), pareiškėja privalės Taisyklėse nustatyta tvarka informuoti draudiką apie pasikeitusią draudimo riziką.

Įvertinus byloje esančius įrodymus, matyti, kad pareiškėja siekė sudaryti Draudimo sutartį ir užtikrinti draudžiamo turto apsaugą. Turimi įrodymai neleidžia nustatyti konkrečių Draudimo sutarties sudarymo aplinkybių ir pagrįsti, ar pareiškėja buvo supažindinta su Taisyklių sąlygomis dėl pastato priskyrimo negyvenamam bei gyvenamam būstui ir informavimo apie pasikeitusį pastato statusą, ir to, ar šios sąlygos bei jų teisiniai padariniai pareiškėjai buvo išaiškinti. Būsto priskyrimas prie nuolat ar ne nuolat gyvenamų pastatų yra viena iš esminių Draudimo sutarties nuostatų, nuo kurios priklauso draudimo apsauga besinaudojančiam asmeniui galimai kilsiančių nuostolių atlyginimo apimtis. Lietuvos bankui pateikti įrodymai, pagrindžiantys, kad Draudimo sutarties sąlyga, jog draudžiamas pastatas yra nuolat gyvenamas, buvo įtvirtinta dėl draudiko suklydimo ir kad draudikas neišaiškino pareiškėjai prisiimamos draudimo rizikos (atsižvelgiant į tai, kad draudimo objekte gyveno nuomininkas) aplinkybių, suteikia pagrindą konstatuoti, kad pareiškėja nebuvo tinkamai supažindinta su viena iš esminių Draudimo sutarties sudarymo sąlygų bei šios sąlygos ekonominėmis pasekmėmis (neinformavimo apie pasikeitusią draudimo riziką padariniais).

CK 6.1010 straipsnis, įtvirtinantis informavimo apie draudimo rizikos pasikeitimą nuostatas, neaptaria nepranešimo apie draudimo rizikos padidėjimą pasekmių draudimo išmokai. Kadangi informavimo apie draudimo rizikos pasikeitimą institutas savo esme yra artimas ikisutartinės informacijos atskleidimo institutui, kaip įstatymo analogija nepranešimo apie draudimo rizikos padidėjimą atveju taikytinos CK 6.993 straipsnio nuostatos, kurios informacijos atskleidimo nevykdymo teisinės pasekmės skirsto pagal draudėjo kaltės laipsnį.

Jeigu informacija neatskleidžiama tyčia, turint tikslą sąmoningai suklaidinti draudiką, tai šis turi teisę reikalauti draudimo sutartį pripažinti negaliojančia nuo sudarymo dienos, išskyrus atvejus, kai neatskleistos aplinkybės išnyko iki draudžiamojo įvykio arba jam atsirasti neturėjo įtakos (CK 6.993 straipsnio 4 dalis). Jeigu draudėjas neatskleidžia informacijos neketindamas sąmoningai suklaidinti draudiką ar iš to gauti naudos, toks informacijos neatskleidimas prilygintinas neatsargiam informacijos neatskleidimui ir draudikas turi pagrindą taikyti CK 6.993 straipsnio 6 dalyje įtvirtintą proporcingosios draudimo išmokos mokėjimo taisyklę. Jeigu informacija neatskleidžiama nesant draudėjo kaltės (draudėjas jos nežino ir neprivalo žinoti), pagal CK 6.993 straipsnį *jokių padarinių draudimo sutarties galiojimui ir draudimo išmokai neatsiranda* (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 22 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-284-701/2017).

Nagrinėjamu atveju Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad informacija apie draudimo liudijime nurodyto apdrausto pastato, kuris jau Draudimo sutarties sudarymo metu pareiškėjos nebuvo gyvenamas, statuso pasikeitimą draudikui nebuvo suteikta nesant pareiškėjos kaltės. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad draudikas neturi pagrindo įvykiui taikyti Taisyklių B dalies V skyriaus 1.1 papunkčio nuostatos.

3. Dėl draudiko sprendimo įvykiui taikyti Taisyklių B dalies V skyriaus 2.2 papunkčio sąlygas pagrįstumo

Draudikas, atsisakydamas dėl įvykio mokėti draudimo išmoką, taip pat rėmėsi Taisyklių B dalies V skyriaus 2.2 papunkčiu, įtvirtinančiu draudiko teisę nemokėti draudimo išmokos, jei draudėjas ar su juo susiję asmenys bandė suklaidinti draudiką, klastodami faktus, pateikdami neteisingus duomenis, ar ėmėsi veiksmų nepagrįstai gauti ar padidinti draudimo išmoką.

2018 m. spalio 19 d. draudiko raštas, kuriame pareiškėja yra informuojama apie draudiko sprendimo nemokėti draudimo išmokos priežastis, patvirtina, kad draudikas sprendimą įvykiui taikyti Taisyklių B dalies V skyriaus 2.2 papunktį priėmė, vadovaudamasis netiksliais duomenimis, kad pareiškėjos atstovės klaidinančios žodinės (draudimo rizikos vertinimui reikšmingos) informacijos pagrindu Draudimo sutartyje buvo įtvirtintos „nuolat

gyvenamo būsto" sąlygos. Kaip minėta, klaidingos informacijos draudimo liudijime įtvirtinimas yra sietinas su draudiko, kaip draudimo rinkos profesionalo, netinkamu pareigų vykdymu. Taigi, draudikas neturi pagrindo remtis tuo, kad pareiškėja Draudimo sutarties sudarymo metu suteikė klaidinančią informaciją.

Atkreiptinas dėmesys, kad draudikas atsakyme į pareiškėjos atstovės pretenziją ir atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi kartu su 2018 m. spalio 19 d. rašte nurodytais atsisakymo mokėti draudimo išmoką pagrindais (Taisyklių B dalies V skyriaus 1.1 ir 2.2 papunkčiais) rėmėsi ir Taisyklių A IV dalies 4.2 papunkčio sąlyga, suteikiančia teisę nemokėti draudimo išmokos, jei žalos atsiradimas yra susijęs su tyčiniaus draudėjo ar su juo susijusių asmenų veiksmais, siekiant nepagrįstai gauti draudimo išmoką ar ją padidinti.

Pažymėtina, kad duomenų, jog žala apdraustam pastatui buvo padaryta dėl tyčinių pareiškėjos ar su ja susijusių asmenų veiksmų, nėra nurodyta nei VPGP draudikui 2018 m. rugpjūčio 21 d. pateiktame atsakyme į 2018 m. rugpjūčio 6 d. paklausimą (kuriame, be kitų prašomų duomenų, buvo prašoma pateikti informaciją, „ar nustatyta turto savininkų ir (arba) jų šeimos barių kaltė“ dėl gaisro), nei Išvadoje. Draudikas taip pat nenurodė aplinkybių ir Lietuvos bankui nepateikė įrodymų, kurių pagrindu būtų galima konstatuoti, kad jis yra kreipęsis į ikiteisminio tyrimo instituciją, prašydamas iširti galimo pareiškėjos sukčiavimo, siekiant neteisėtai gauti draudimo išmoką, veiksmus. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad draudikas nepagrįstai teigia, kad Įvykiui gali būti taikomos ir Taisyklių A IV dalies 4.2 papunkčio nuostatos.

Vertinant tai, ar draudėja Draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu tinkamai vykdė pareigą suteikti draudikui teisingą informaciją, kuri būtina draudžiamojo įvykio faktui patvirtinti ir draudimo išmokos dydžiui nustatyti, pažymėtina, kad šios pareigos nustatytos Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 98 straipsnio 1 dalyje. Įvykiui, kuris gali būti pripažintas draudžiamuoju, administruoti reikšmingos informacijos ir dokumentų pateikimo pareigos nustatytos ir Taisyklių C skyriaus III dalies 2.10 papunktyje. Taisyklių B skyriaus V dalies 1.3 papunktyje nustatyta, kad draudikas turi teisę sumažinti draudimo išmoką arba atsisakyti ją išmokėti, jei draudėjas *ar su juo susiję asmenys* nevykdė Taisyklių C skyriaus III dalies 2.10 papunktyje nustatytų pareigų ir *todėl buvo patirti ar padidėjo nuostoliai ir draudikui buvo apribota galimybė tinkamai iširti įvykio aplinkybes ir (arba) nustatyti nuostolio dydį*.

Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad pareiškėjos atstovė draudiko eksperto 2018 m. liepos 27 d. atliktos sugadinto turto apžiūros metu nurodė, kad per 2018 m. liepos 23 d. gaisrą nukentėjęs namas buvo gyvenamas. Minėtos aplinkybės buvo patvirtintos Turto sunaikinimo, sugadinimo akte, nes šio akto skiltyje, kurioje turi būti nurodyta, ar „įvykio / žalos atsiradimo metu pastatas buvo gyvenamas“, pažymėta: „draudėjos atstovė teigia, kad gyvenama“. Sugadinto turto apžiūros dieną pareiškėjos atstovės pateiktuose rašytiniuose paaiškinimuose nurodyta, kad dieną prieš įvykstant Įvykiui pareiškėja buvo išvykusi į Marijampolę pas gydytojus. Pareiškėjos atstovė teigė, kad pareiškėja apdraustame pastate lankėsi kiekvieną dieną, šiame name „buvo gyvenus“, naktimis dėl prastos sveikatos nenakvodavo, o nakvodavo pareiškėjos atstovės tėvų bute. Pareiškėjos atstovė taip pat nurodė, kad iki Įvykio „namas buvo vienas apie 3 ar 4 savaites“. Pažymėtina, kad 2018 m. liepos 27 d. pareiškėjos atstovės paaiškinimus paneigia vėlesni (2018 m. rugpjūčio 6 d.) paaiškinimai, kad apdraustas namas buvo negyvenamas, taip pat VPGP draudikui pateikti ir UAB „Nepriklausomas gaisrų tyrimas“ parengtoje Išvadoje nurodyti duomenys.

Vertinant pareiškėjos atstovės elgesio (pateikta neteisinga informacija) teisinės pasekmės draudimo išmokai, pažymėtina, kad draudiko teisės atsisakyti mokėti draudimo išmoką arba ją sumažinti įgyvendinimo tvarka yra reglamentuojama Draudimo įstatymo 98 straipsnyje: draudikas privalo įrodyti aplinkybes, atleidžiančias jį nuo draudimo išmokos mokėjimo arba suteikiančias teisę sumažinti draudimo išmoką; draudikas, atsisakydamas mokėti arba sumažindamas draudimo išmoką dėl to, kad draudėjas pažeidė draudimo sutarties sąlygas, privalo atsižvelgti į draudėjo kaltę, draudimo sutarties sąlygų pažeidimo sunkumą, jo priežastinį ryšį su draudžiamuoju įvykiu, žalos, atsiradusios dėl pažeidimo, dydį (Draudimo įstatymo 98 straipsnio 7 ir 8 dalys).

Nors pareiškėjos atstovė 2018 m. liepos 27 d. draudikui pateiktuose paaiškinimuose nurodė netikslią informaciją apie tai, kad pastatas Įvykio metu buvo gyvenamas, tačiau Lietuvos bankui pateikti įrodymai negali pagrįsti, kad minėti pareiškėjos atstovės paaiškinimai turėjo esminės įtakos draudikui vertinant, ar Įvykis pripažintinas draudžiamuoju (t. y. ar

Įvykis atitinka draudžiamąjį įvykį „ugnis“ sąlygas). Draudikas neginčijo, kad žala apdraustam turtui buvo padaryta dėl 2018 m. liepos 23 d. įvykusio gaisro. Minėtas aplinkybės taip pat pagrindžia draudikui 2018 m. rugpjūčio 21 d. VPGP pateikti ir Išvadoje nurodyti duomenys.

Atkreiptinas dėmesys, kad pareiškėjos atstovės 2018 m. liepos 27 d. paaiškinimai apie apdausto pastato statusą buvo paneigti pačios pareiškėjos atstovės praėjus 10 dienų (2018 m. rugpjūčio 6 d.) pateiktuose paaiškinimuose, juose pateikta tikrovę atitinkanti informacija, kad pastatas nebuvo gyvenamas. Draudikas Lietuvos bankui nepateikė jokių duomenų, patvirtinančių, kad per nurodytą 10 dienų terminą draudikui buvo apsunkintos galimybės objektyviai ištirti įvykio aplinkybes. Priešingai, Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad įvykio aplinkybių tyrimas iš esmės draudiko buvo pradėtas tik gavus pareiškėjos atstovės 2018 m. rugpjūčio 6 d. pakartotinius paaiškinimus, nes būtent tą dieną (2018 m. rugpjūčio 6 d.) draudikas VPGP išsiuntė „Paklausimą dėl gaisro“. Draudikas į AB „Energijos skirstymo operatorius“ kreipėsi 2018 m. rugpjūčio 29 d. raštu, o prašymas, kad UAB „Nepriklausomas gaisrų tyrimas“ ištirtų gaisro aplinkybes ir pateiktų išvadą apie gaisro kilimo priežastis, buvo pateiktas 2018 m. rugpjūčio 28 d. Darytina išvada, kad pareiškėjos atstovės 2018 m. liepos 27 d. draudikui pateikti netikslūs duomenys neturėjo įtakos draudiko veiksmams, administruojant įvykį ir vertinant, ar įvykis atitinka draudžiamąjį įvykį sąlygas.

Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad įstatymuose nėra reglamentuota draudiko teisė besąlygiškai atsisakyti mokėti draudimo išmoką dėl draudėjo pažeistų draudimo sutarties sąlygų. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinta pirmiau aptartos Draudimo įstatymo 98 straipsnio 8 dalies normos paskirtis kaip ribojančios draudiko galimybę piktnaudžiauti teise, t. y. dėl nereikšmingo pažeidimo atsisakyti vykdyti prievolę mokėti draudimo išmoką. Draudimo įstatymo 98 straipsnio 8 dalyje nurodyti kriterijai lemia tai, kad visos ar dalies draudimo išmokos nemokėjimas turi būti proporcinga priemonė draudėjo padarytam draudimo sutarties pažeidimui (sutarties tam tikrų sąlygų nevykdymui ar netinkamam vykdymui) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 21 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-516/2006; 2012 m. balandžio 18 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-180/2012).

Remiantis Lietuvos bankui ginčo šalių pateiktų paaiškinimų ir įrodymų visuma, darytina išvada, kad Taisyklių C skyriaus III dalies 2.10 papunktyje įtvirtintų pareigų netinkamas vykdymas nelaikytinas pakankamu teisiniu pagrindu draudikui atsisakyti mokėti draudimo išmoką. Nėra pagrindo konstatuoti esminio Draudimo sutarties pažeidimo fakto, nes nurodytas Draudimo sutarties pažeidimas nenulėmė draudžiamąjį įvykį kaip tokio, t. y. įvykis įvyko ne dėl to, kad pareiškėjos atstovė draudikui suteikė neteisingą informaciją, ir draudžiamasis įvykis nėra Draudimo sutarties pažeidimo rezultatas.

Kita vertus, turi būti įvertinta ir ta aplinkybė, kad, pareiškėjos atstovei draudikui suteikus klaidinančią informaciją apie apdrausto pastato būklę, buvo netinkamai vykdomos Draudimo įstatymo 98 straipsnio 1 dalyje ir Taisyklių C skyriaus III dalies 2.10 papunktyje nustatytos pareigos. Pažymėtina, kad sutartys, vadovaujantis CK 6.189 straipsnyje įtvirtintais privalomumo ir vykdytinumo principais, turi būti vykdomos tinkamai ir laiku jose numatytais sąlygomis, o netinkamas sutarties vykdymas reiškia sutarties pažeidimą, už kurį sutartinių įsipareigojimų nevykdančiai sutarties šaliai gali būti taikoma sutartyje ar įstatymuose numatyta atsakomybė. Kaip minėta, draudimo sutarties netinkamo vykdymo ar įvykdymo pasekmės yra įtvirtintos Draudimo įstatymo 98 straipsnio 8 dalyje, nustatančioje draudiko teisę pagal minėtoje normoje įtvirtintus kriterijus sumažinti draudimo išmoką arba atsisakyti ją mokėti.

Lietuvos bankui įvertinus ginčo šalių pateiktus dokumentus ir paaiškinimus, darytina išvada, kad atsisakymas mokėti draudimo išmoką dėl to, kad pareiškėja pateikė netikslią informaciją, nebūtų laikomas proporcinga ir adekvačia priemone, tačiau dėl sutartinių pareigų pažeidimo turi būti taikomos Draudimo įstatymo 98 straipsnio 8 dalies nuostatos dėl draudimo išmokos dydžio sumažinimo.

Lietuvos bankui pateikti įrodymai negali patvirtinti, kad pareiškėjos atstovės 2018 m. liepos 27 d. klaidingi paaiškinimai apie apdrausto pastato būklę buvo suteikti tik dėl jos neatidumo. Surinkti faktiniai duomenys pagrindžia, kad pareiškėjos atstovė 2018 m. liepos 27 d. aiškiai žinojo, kad sudegęs pastatas įvykio metu buvo negyvenamas. Todėl tikėtina, kad pareiškėjos atstovės 2018 m. liepos 27 d. pateikta klaidinga informacija draudikui buvo suteikta siekiant išvengti neigiamų teisinių pasekmių draudimo išmokai.

Minėtas aplinkybes patvirtina tai, kad pareiškėjos atstovė kartu su draudikui 2019 m. vasario 1 d. raštu pateikta pretenzija dėl 2018 m. spalio 19 d. priimto sprendimo nemokėti draudimo išmokos pateikė K. V. Pareiškimą, kuriame nurodyta, kad apdraustame pastate šiam asmeniui buvo leidžiama gyventi ir kad jis prižiūrėjo namą ir namo savininkės laikomus gyvulius. Kaip minėta, Lietuvos bankui pateiktų įrodymų visuma negali patvirtinti Pareiškime nurodytų duomenų. Pareiškime nurodytus duomenis paneigia VPGP 2018 m. rugpjūčio 21 d. rašte, kuris pripažįstamas oficialiu rašytiniu įrodymu, nurodytos aplinkybės, kad gaisras įvyko name, kuris nėra gyvenamas. Be to, 2018 m. spalio 9 d. UAB „Nepriklausomų gaisrų tyrimas“ parengtoje Išvadoje nurodyta, kad sudegęs pastatas buvo negyvenamas ir kad šiuos duomenis ekspertinį tyrimą atlikusiems specialistams pateikė „namo savininkės“.

Svarbu pažymėti, kad pareiškėjos atstovė pati 2018 m. rugpjūčio 6 d. raštu paneigė 2018 m. liepos 27 d. rašte pateiktą klaidingą informaciją, kad gaisras įvyko gyvenamajame name. Minėtame rašte pareiškėjos atstovės nurodytos aplinkybės taip pat paneigia Pareiškime nurodytą informaciją apie namo priežiūrą: „sudegusiame name niekas negyveno ir netvarkė ūkio“, namas buvo pardavinėjamas, nes jame niekas negyveno. Nors 2018 m. rugpjūčio 6 d. rašte draudikui pareiškėjos atstovė pateikė duomenis apie apdrausto pastato būklę (tai, kad jis buvo negyvenamas) ir tai, kad jis buvo neprižiūrimas, tačiau vėliau (pretenzijoje draudikui) pakartotinai teikė tą pačią per 2018 m. liepos 27 d. vykusią sugadinto turto apžiūrą nurodytą klaidinančią informaciją, siekdama, kad draudiko sprendimas atsisakyti mokėti draudimo išmoką būtų pakeistas. Pareiškėjos atstovės pretenzijoje nurodytus duomenis pakartojo ir pareiškėja ir prašyme nagrinėti vartojimo ginčą. Todėl Lietuvos bankui pateikti įrodymai suteikia pagrindą konstatuoti, kad tiek pareiškėja, tiek pareiškėjos atstovė draudikui teikė melagingą informaciją.

Sprendžiant dėl sutartiniam pažeidimui proporcingo pareiškėjai mokėtinos draudimo išmokos dydžio, pažymėtina, kad teisės normų, reglamentuojančių draudiko teisę nemokėti draudimo išmokos ar ją sumažinti, paaiškėjus draudėjo (ar jo atstovo) neteisėtiems veiksams, siekiant gauti draudimo išmoką ar ją padidinti, aiškinimo ir taikymo praktika yra suformuota Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. lapkričio 10 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. e3K-3-459-313/2016. Minėtoje byloje kasacinis teismas konstatavo, kad, sprendžiant dėl draudimo išmokos mažinimo arba nemokėjimo, draudėjui suteikus klaidinančią ar melagingą informaciją, pakanka nustatyti patį melagingos informacijos pateikimo faktą. Šioje byloje kasacinis teismas vertino, kokią įtaką draudėjo suteikta melaginga informacija turėjo draudiko sprendimui dėl draudimo išmokos mokėjimo ir jos dydžio. Kasacinis teismas nustatė, kad melagingai pateiktos informacijos pagrindu kasatoriaus gautos išmokos santykis su visa išmokėta išmoka buvo palyginti nedidelis (2,64 proc.). Atsižvelgdamas į tai, teismas konstatavo, kad suteiktai melagingai informacijai proporcingu mokėtinos draudimo išmokos sumažinimu laikytinas 50 procentų dydis.

Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtino, kad pareiškėjos atstovės suteikta klaidinga informacija apie apdraustą turtą neturėjo įtakos draudimo išmokos mokėjimui ar jos dydžiui. Be to, kaip minėta, dėl pareiškėjos atstovės suteiktos klaidingos informacijos įvykio administravimas nebuvo apsunkintas, nes draudikas savarankiškai rinko informaciją apie gaisro priežastis ir įvykio aplinkybes. Šiame kontekste taip pat pažymėtina, kad klaidingi duomenys pareiškėjos atstovės buvo patikslinti terminu, kuriuo nebuvo atliekami draudiko veiksmai, kuriuos atliekant dėl pareiškėjos klaidingos informacijos suteikimo, būtų buvę apsunkintas įvykio tyrimas. Lietuvos bankui įvertinus nurodytus faktinius duomenis, taip pat vadovaujantis kasacinio teismo suformuota praktika, kad net ir tuo atveju, kai draudėjo suteikta melaginga informacija turėjo nedidelę įtaką apskaičiuojant draudimo išmoką, tačiau dėl paties melagingos informacijos suteikimo fakto, *įvertinus melagingos informacijos pateikimo santykį su draudiko prievolių pagal draudimo sutartį vykdymu*, draudimo išmoka gali būti mažinama 50 procentų dydžiu, darytina išvada, kad pareiškėjos padarytam sutartiniam pažeidimui proporcingu pareiškėjai mokėtinos draudimo išmokos sumažinimu laikytinas 20 procentų dydis. Minėtas dydis nustatytas atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjos atstovė draudikui suteikė žinomai melagingą informaciją apie apdraustą pastatą, tačiau šios informacijos suteikimas neturėjo teisinių pasekmių draudiko veiksams.

Apibendrinant Lietuvos banko nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad draudikui kyla pareiga apskaičiuoti ir pareiškėjai dėl įvykio išmokėti draudimo išmoką, sumažintą 20 procentų dėl sutartinių pareigų netinkamo vykdymo.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m.

sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.2 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Iš dalies tenkinti pareiškėjos R. S. B. reikalavimą ir rekomenduoti draudikui apskaičiuoti ir pareiškėjai išmokėti draudimo išmoką, sumažintą 20 procentų dėl sustartinių pareigų netinkamo vykdymo.

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytos rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtos rekomendacijos, tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Reguliuojamos rinkos priežiūros skyriaus
viršininkas, pavaduojantis Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Vaidas Cibas